

AJALOO AINEKAVA

gümnaasiumi 11. klassile

1. Eesmärgid:

Jätkata läbi süstemaatilise ajalookursuse õpilase maailmavaate, väärtushinnangute kujundamist ja isiksuslike omaduste arendamist integreeritult kõigi teiste õppeainetega (kunstiajalugu, kirjandus, bioloogia, muusikaajalugu jt)

- Õpetada õpilast nägema ja tundma üldajaloo põhiprobleeme
- Õpetada õpilast leidma ja kriitiliselt hindama informatsiooni (allikad), kaart kui ajalooallikas
- Õpetada õpilast koostama referaate ja õpimappe ning analüüsima oma õpiprotsessi /avardada silmaringi
- Tutvustada õpilastele maailmaajaloo olulisemaid sündmusi ning näidata nende mõju ulatumist tänapäeva / arutluste koostamine
- Õpetada uurimistöode koostamist, viitamist ja struktureerimist
- Õpetada võimalusi tõhusamalt omandada õppematerjali, seda süstematiseerida ja integreerida juba olemasolevate teadmistega ning leida õpilase jaoks sobivaimad õpistiilid

2. Õppesisu ja õpitulemused :

2.1. I kursus „Üldajalugu“

2.1.1. Antiikaeg.

Õppesisu:

- Kreeka linnriigid: valitsemine, kodanikkond, eluolu. Sparta ja Ateena. Hellenid ja barbarid: hellenite kasvatus, haridus ja igapäevaelu. Kreeka kultuur: mütoloogia ja religioon. Homerose eeposed. Ajalookirjutuse algus. Kõnekunst. Teater. Filosoofia: Sokrates, Platon, Aristoteles. Olümpiamängud. Makedoonia tõus ja hellenism: Aleksander Suur.
- Rooma riigi teke. Rooma vabariik ja selle korraldus. Rooma tõus suurriigiks: armee. Caesar. Keisrivõimu kehtestamine: Augustus. Lääne-Rooma ja Ida-Rooma. Rooma ühiskond ja eluolu: perekond, kasvatus ja haridus. Rooma õigus. Rooma kui antiikaja suurlinn. Ehituskunst. Religioon: ristiusu teke ja levik ning tõus riigiusuks.
- Antiiktsivilisatsioonide saavutused ja tähtsus maailma ajaloos.

Õpitulemused:

Õpilane

- 1) mõistab riigi, kultuuri ja ühiskonna olemuslikku seost antiikaja näidete põhjal;
- 2) selgitab antiiktsivilisatsioonide tähtsust maailma ajaloos antiikaja näidete põhjal ning mõistab antiigipärandi olulisust tänapäeval;
- 3) tunneb ning võrdleb demokraatliku ja aristokraatliku linnriigi, Rooma vabariigi ning keisririigi toimimise põhimõtteid;
- 4) iseloomustab religiooni ja mütoloogia osa antiikaja inimese maailmapildis ning kristluse tekkelugu ja kujunemist riigiusuks;
- 5) kirjeldab näidete abil antiikkultuuri saavutusi, toob esile seosed antiikkultuuri ja Euroopa kultuuri kujunemise vahel, töötab ajastut iseloomustavate allikatega ning hindab neid kriitiliselt;
- 6) näitab kaardil Kreeka linnriike ja hellenistliku kultuuri levikuala ning Rooma riigi laienemist;

7) teab, kes olid *Homeros, Herodotos, Sokrates, Platon, Aristoteles, Perikles, Aleksander Suur, Romulus, Caesar, Augustus, Constantinus Suur, Jeesus ja Paulus*, ning iseloomustab nende tegevust;

8) teab ja kasutab kontekstis mõisteid: *polis, aristokraatia, türannia, demokraatia, hellen, barbar, kodanik, senat, konsul, vabariik, keisririik, patriits, plebei, Piibel, Vana Testament, Uus Testament, Rooma õigus*.

2.1.2. Keskaeg.

Õppesisu:

- Rahvasterändamine ja Lääne-Rooma riigi langus. Frangi riik: Karl Suur. Lääne-Euroopa riikide teke.
- Ühiskond ja eluolu: läänikord. Feodaalide ja talurahva eluolu. Rüütlikultuur. Linnaühiskond: kaubandus, kasitöö, valitsemine.
- Islami teke ja levik: Muhamed. Koraan.
- Ilmalik võim ja vaimulik autoriteet: keisrivõim ja paavstlus. Religiooni dominantsus. Vaimulikud ordud. Ketserlus. Ristisõjad.
- Ülikoolid ja skolastika.

Õpitulemused:

Õpilane

- 1) mõistab riigi, kultuuri ja ühiskonna olemuslikku seost keskaja kontekstis;
- 2) iseloomustab keskaja ühiskonda ja eluolu ning analüüsib kriitiliselt keskaja erinevaid teabeallikaid;
- 3) kirjeldab kiriku osa keskaja ühiskonnas ja kultuuris ning inimeste mõttemaailma kujundajana;
- 4) teab linnade tekkimise põhjusi ja iseloomustab, kuidas funktsioneeris linnaühiskond;
- 5) kirjeldab islami teket ja levikut ning väärtustab islami kultuuripärandit;
- 6) teab ristisõdade põhjusi ja tulemusi ning mõju kultuurile ja väärtushinnangutele;
- 7) iseloomustab keskaegsete ülikoolide tegevust;
- 8) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid: *kirik, klooster, vaimulikud ordud, ketserlus, inkvisitsioon, ristisõjad, läänikord, naturaalmajandus, raad, tsunft, gild, Hansa Liit, skolastika, koraan*;
- 9) teab, kes olid *Muhamed, Karl Suur, Innocentius III ja Aquino Thomas*, ning iseloomustab nende tegevust

2.1.3. Uusaeg.

Õppesisu:

Uue maailmapildi kujunemine: renessans ja humanism, maadeavastuste mojud ning tagajarjed, reformatsioon ja vastureformatsioon.

Absolutism ja parlamentarism: poliitiline kaart uusaja alguses. Absolutism Prantsusmaal, parlamentarismi kujunemine ja kindlustumine Inglismaal. Ameerika Ühendriikide iseseisvumine. Prantsuse revolutsioon ja Napoleoni sojad, nende moju Euroopale: valgustus. Viini kongress. Rahvusluse tõus ja rahvusriikide teke.

Industriaalühiskond: tootuslik poore, industriaalühiskonna tunnused. Maailmamajandus, teaduse ja tehnoloogia areng uusajal.

Õpitulemused:

Õpilane

- 1) mõistab riigi, kultuuri ja ühiskonna olemusliku seose ning väärtushinnangute muutumist uusajal;
- 2) kirjeldab uut maailmapilti ning selgitab renessansi, maadeavastuste ja reformatsiooni osa selle kujunemisel; analüüsib kriitiliselt erinevaid teabeallikaid;
- 3) teab, mis mõju avaldasid Prantsuse revolutsioon ja Napoleoni reformid Euroopale;

- 4) iseloomustab industriaalühiskonda ning analüüsib selle mõju inimeste igapäevaelule;
- 5) näitab ja analüüsib tähtsamaid uusajal toimunud muutusi Euroopa poliitilisel kaardil;
- 6) tunneb teaduse ja tehnika arengu põhijooni ning tähtsamaid saavutusi uusajal;
- 7) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid: *renessanss, humanism, reformatsioon, absolutism, parlamentarism, valgustus, revolutsioon, reform, kapitalism, kolonialism, urbaniseerumine, sotsialism*;
- 8) teab, kes olid *Leonardo da Vinci, Christoph Kolumbus, Fernao de Magalhaes, Martin Luther, Louis XIV, Voltaire, George Washington, Napoleon, Karl Marx ja Otto von Bismarck*, ning iseloomustab nende tegevust.

2.2. II kursus „Lähiajalugu III – 20. sajandi arengu põhijooned: Eesti ja maailm“

2.2.1. Eluolu ja kultuur.

Õppesisu:

- Ühiskondlikud liikumised ja ideoloogiad: sotsialism, liberalism, noorsooliikumine, kodanikuõiguste liikumised, keskkonnakaitse. Ühiskondlike liikumiste ja ideoloogiate avaldumine kultuuris.
- Muutused eluolus: naiste emantsipatsioon, sport, mood, massikultuur, kodumasinad. Teaduse ja tehnika areng: autoajastu, raadio, televisioon, arvuti, internet, kosmoseajastu.
- Kultuurivaldkondade arengu iseloomulikud jooned: kunst, kirjandus, arhitektuur, muusika. Mitmekultuurilisuse kontseptsioon. Poliitiliste olude mõju Eesti kultuurile ja eluolule.

Õpitulemused:

Õpilane

- 1) teab tähtsamate ideoloogiate põhiseisukohti ja iseloomustab nende mõju ühiskonnale;
- 2) teab teaduse ja tehnika arengu saavutusi ning kirjeldab nende rakendumist igapäevaelus;
- 3) analüüsib kultuuri arengu põhijooni ning seostab neid ühiskonnas toimunud muutustega.

2.2.2. Sõja ja rahu küsimus.

Õppesisu:

- Suhtumine sõdadesse: patsifism, võidurelvastumine, desarmeerimine, tuumasõja oht.
- Rahvusvahelised organisatsioonid: Rahvasteliit, ÜRO, NATO. Uue maailmakorra loomise katsed.
- Konfliktid ja nende lahendamise püüded Lähis-Ida näitel.
- Eesti osalemine rahvusvaheliste organisatsioonide töös.

Õpitulemused:

Õpilane

- 1) analüüsib, mis asjaoludel kujunesid ja muutusid inimeste hoiakud ning väärtushinnangud sõja ja rahu küsimuses 20. sajandi jooksul;
- 2) analüüsib rahvusvaheliste organisatsioonide rolli riikidevahelistes suhetes;
- 3) teab Lähis-Ida kriisikolde kujunemise põhjusi, selgitab kriisi olemust ja püüdeid seda lahendada;
- 4) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid: *desarmeerimine, võidurelvastumine, patsifism*.

2.2.3. Inimsusevastased kuriteod.

Õppesisu:

- Massikuritegude ideoloogilised alused ja psühholoogilised juured. Koonduslaagrid, GULAG. Küüditamised.
- Natsismikuriteod.
- Kommunismikuriteod.
- Genotsiid, etnilised puhastused.

Õpitulemused:

Õpilane

- 1) selgitab, mis arengusuunad ühiskonnas tegid võimalikuks inimsusevastaste kuritegude toimepaneku;
- 2) mõistab inimsusevastaste kuritegude olemust ning nende taunimise ja vältimise vajalikkust;
- 3) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid: *genotsiid, holokaust, küüditamine, GULAG*.

2.2.4. Muu maailm.

Õppesisu:

- Koloniaalsüsteemi lagunemine ja selle tagajärjed.
- Uute vastasseisude kujunemine, terrorism. Islamimaailma aktiviseerumine ja vastuolud läänega.

Õpitulemused:

Õpilane

- 1) iseloomustab koloniaalsüsteemi toimimist, selle lagunemise põhjusi ja tagajärgi;
- 2) analüüsib uute vastasseisude kujunemist maailmas pärast Külma sõja lõppu.

3. Hindamine.

- Kujundav
- Jooksev
- Kokkuvõttev

Jooksva hindamise puhul õpilasel peab olema mitte vähem kui 3 jooksvat hinnet, mille alusel moodustub kursuse lõplik hinne.

Jooksev hindamine sisaldab:

- Hinded suulise vastuse eest
- Hinded kirjaliku küsitluse alusel

Iga kursus viiakse läbi vähemalt üks kontrolltöö.

Hindamisperioodi lõpus kasutatakse kokkuvõtva kontrolltöö hindamist. Kokkuvõttev kontrolltöö on kohustuslik õpilasele, kellel puudub/puuduvad hinne/hinded jooksva kontrolltöö eest. Õpetaja võib õpilast hinnata vestluse käigus.

Kokkuvõtva kontrolltöö põhjal, mis sisaldab kõiki hindava perioodi teemasid, võib panna kõrgema kokkuvõtva hinde.

Hindamisel lähtutakse vastavatest gümnaasiumi riikliku õppekava üldosa sätetest. Ajaloo

õpitulemuste kontrolli ja hindamise eesmärk on saada ülevaade ajalooõpetuse õpitulemuste saavutatusest ja õpilase individuaalsest arengust ning kasutada saadud teavet õppe tulemuslikumaks kavandamiseks. Hinnatakse nii teadmisi ja nende rakendamise oskust kui ka üldpädevuste saavutatust, sh õpioskusi suuliste vastuste (esituste), kirjalike ja/või praktiliste tööde ning praktiliste tegevuste alusel, arvestades õpilase teadmiste ja oskuste vastavust ainekava taotletavatele õpitulemustele. Kirjalikke ülesandeid hinnates arvestatakse eelkõige töö sisu, kuid parandatakse ka õigekirjavead, mida hindamisel ei arvestata. Õpitulemusi kontrollides tuleb jälgida teadmiste, sh ajaloolase sõnavara ja oskuste tasakaalu. Hindamismeetodite valikul arvestatakse õpilaste vanuselisi iseärasusi, individuaalseid võimeid ning valmisolekut ühe või teise tegevusega toime tulla. Õpitulemusi hinnatakse sõnaliste hinnangute ja numbriliste hinnetega.

Hindamise kriteeriumid.

Kokkuvõttev hinne kujuneb erinevate osaoskuste hindamisest (näiteks: eneseväljendus- ja analüüsiõskus, materjali reprodutseerimine, arutluste kirjutamine, töö allikmaterjaliga, ajas orienteerumise oskus).

Hinne 5 - väga hea

1) Analüüsib kriitiliselt infot, erinevaid teabeallikaid, sh ajalookaarte ja seisukohti, hindab allika või käsitluse usaldusväärsust, eristab fakti arvamusest; selgitab sündmuste või protsesside erineva tõlgendamise põhjuseid.

2) Kasutab ajaloolist sõnavara väga heal tasemel.

3) Korrigeerib oma eksimusi, koostab uurimusi ja kaitseb oma uurimistööd.

4) Funktsionaalne kirjaoskus lai (kriitiline mõtlemine, arutlusoskus, järeltunde tegemine ja seoste loomine ning oma seisukoha kujundamine ja põhjendamine).

5) Osaleb diskussioonis aktiivselt. Osaleb muuseumitundides aktiivselt.

6) Kasutab IKT vahendeid info hankimiseks ning oma töötulemuste esitlemiseks.

7) Allikaanalüüs - leiab olulise info, oskab selle tõlgendada ja kommenteerida.

Leiab info erinevatest teabeallikatest (sh tööd kaartide, dokumentide, allikmaterjali ja piltidega) oskab seda infot kasutada, kriitiliselt hinnata ja analüüsida.

8) Tunneb ajaloolaste mõisteid ja fakte ja oskab kontekstis kasutada.

9) Tunneb ajalooliste ajastute iseloomulikke tunnuseid ja vaimulaadi. Tunneb ajalooliste ajastute iseloomulikke tunnuseid ja vaimulaadi

10) Ajas orienteerumise oskus väga hea - mõistab seoseid, eristab fakti arvamusest.

Hinne 4 - hea

1) Orienteerub erinevatest teabeallikatest (sh ajalookaardid). Saab aru, et ajaloosündmusi võib alati mitmeti tõlgendada.

2) Kasutab ajaloolist sõnavara pisavalt.

3) Funktsionaalne kirjaoskus piisav.

4) Osaleb diskussioonis. Osaleb muuseumitundides haruharva.

5) Kasutab IKT vahendeid info hankimiseks ning oma töötulemuste esitlemiseks.

6) Allikaanalüüs - leiab olulise info ja kommenteerida.

7) Ajaloolaste mõisteid ja fakte tunneb puudulikult ja eksib nendes kontekstis kasutades.

8) Ajas orienteerumise oskus nõrk (mõistab seoseid ebapiisavalt).

Hinne 3 - rahuldav

1) Orienteerub erinevatest teabeallikatest (sh ajalookaardid). Saab aru, et ajaloosündmusi võib alati mitmeti tõlgendada.

- 2) Kasutab ajaloolist sõnavara pisavalt.
- 3) Funktsionaalne kirjaoskus piisav.
- 4) Osaleb diskussioonis. Osaleb muuseumitundides haruharva.
- 5) Kasutab IKT vahendeid info hankimiseks ning oma töötulemuste esitlemiseks.
- 6) Allikaanalüüs - leiab olulise info ja kommenteerida.
- 7) Ajalooalaste mõisteid ja fakte tunneb puudulikult ja eksib nendes kontekstis kasutades.
- 8) Ajas orienteerumise oskus nõrk (mõistab seoseid ebapiisavalt).

Hinne 2-nõrk

- 1) Orienteerub erinevatest teabeallikatest (sh ajalookaardid) ebapiisavalt.
- 2) Kasutab ajaloolist sõnavara ebapiisavalt.
- 3) Funktsionaalne kirjaoskus ebapiisav (kriitiline mõtlemine, arutlusoskus, järelduste tegemine ja seoste loomine ning oma seisukoha kujundamine ja põhjendamine puudub).
- 4) Ei osale diskussioonis. Ei osale muuseumitundides.
- 5) Ei kasuta IKT vahendeid info hankimiseks ning oma töötulemuste esitlemiseks.
- 6) Allikaanalüüs - ei leia olulist infot ja ei oska seda kommenteerida.
- 7) Ajas orienteerumise oskus puudulik (ei mõista seoseid).

4. Õppekirjandus

1. Mait Kõiv. Inimene, ühiskond, kultuur. I osa. Vanaaeg. Avita 2006
2. Mait Kõiv, Mati Laur. Inimene, ühiskond, kultuur. II osa. Keskaeg. Avita 2007.
3. Karin Hiiemaa, Olaf-Mihkel Klaassen, Helmut Piirimäe, Krista Piirimäe, Tõnu Tannberg. Inimene, ühiskond, kultuur. III osa. Uusaeg. Koolibri 2001

5. Õppevahendid

1. allikaterjalid ja töölehed
2. töövihik
3. ajalooatlas gümnaasiumile
4. vihik